

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО»**

Випускова циклова комісія ветеринарних дисциплін

ПОГОДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи
 Ольга НИЧИПОРУК
27 серпня 2025 року

ПРОГРАМА

з освітнього компонента

Патологічна фізіологія та патологічна анатомія тварин

Розробник
Галузь знань

Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Статус освітнього компонента
Мова навчання

Ольга КАРПЮК
Н Сільське, лісове, рибне господарство
та ветеринарна медицина
Н6 Ветеринарна медицина
Ветеринарна медицина
обов'язковий
українська

Програма ОК «Патологічна фізіологія та патологічна анатомія тварин» для здобувачів освіти освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр спеціальності Н6 Ветеринарна медицина денної форми навчання складена на основі ОПП «Ветеринарна медицина» «12» червня 2025 р.

Розробник Ольга КАРПЮК

Програма обговорена на засіданні циклової комісії ветеринарних дисциплін

Протокол від 26 серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії Леся НЕДОПАД

Схвалено Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»

Протокол від 27 серпня 2025 року № 8

1. ОПИС ОК ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ ТА ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ

Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність	Н6 Ветеринарна медицина
Освітньо-професійна програма	Ветеринарна медицина
Характеристика ок Патологічна фізіологія та патологічна анатомія	
Статус	обов'язковий компонент
Загальна кількість годин	180
Кількість кредитів ЄКТС	6
Форма оцінювання	екзамен
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2 роки 10 місяців; 3 роки 10 місяців
Семестр	I,II; IV, V
Аудиторні години	110
Лекції	70
Практичні заняття	40
Лабораторні заняття	-
Семінарські заняття	-
Самостійна робота	70

Примітка: співвідношення кількості годин (у відсотках):

аудиторних занять - 61 %

самостійна робота - 39 %

2. МЕТА ОК, ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Метою вивчення освітнього компонента Патологічна фізіологія та патологічна анатомія сільськогосподарських тварин:

- дати системні знання про загальні закономірності виникнення і розвиток різних патологічних процесів;
- сприяти формуванню поняття складності і діалектики взаємовідношень шкідливих та захисно-приспосувальних механізмів патологічних процесів і їх мінливості на різних стадіях хвороб;
- забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших спеціальних дисциплін навчального плану: хірургії ветеринарної медицини, паразитології, епізоотології, внутрішніх незаразних хвороб, ветеринарно-санітарної експертизи;
- створити базу, яка визначає професійну компетентність і загальну ерудицію фахівців ветеринарної медицини.

Предметом вивчення освітнього компонента Патологічна фізіологія та патологічна анатомія сільськогосподарських тварин є вивчення загальних закономірностей розвитку і суті патологічних процесів у взаємозв'язку з

функціональними і структурними змінами в організмі хворих тварин, а також набуття навичок із посмертного діагностування хвороб методом розтину трупів загиблих тварин і оформленням відповідних документів.

Основне завдання освітнього компонента полягає у вивченні студентами:

- загальнопатологічних процесів (дистрофії, некрозу, запалення, пухлин тощо) на різних структурних рівнях, їх етіології і патогенезу;
- морфологічних проявів патології різних органів хворого організму;
- етіології і патогенезу неінфекційних, інфекційних й інвазійних хвороб, їх клініко-анатомічних форм, патоморфологічної характеристики та диференційних ознак.

Передумови вивчення “Анатомія і фізіологія сільськогосподарських тварин”, “Внутрішні незаразні хвороби”, “Епізоотологія з мікробіологією”, “Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин”, “Ветеринарно-санітарна експертиза з основами переробки продукції тваринництва”, “Хірургія ветеринарної медицини”, “Акушерство, гінекологія, та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин”.

2.1. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (з ОПП розділу «Зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання» з шифрами):

РН1 - Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами в у тому числі з професійних питань

РН2 - Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

РН3 - Використовувати дані анамнезу, епізоотичної ситуації, результати клінічних, лабораторних, інструментальних та інших досліджень.

РН4 - Застосовувати методи відбору зразків продукції тваринного, рослинного та біотехнологічного походження.

РН5 - Встановлювати діагноз хвороби на основі виявлених характерних патологоанатомічних змін в уражених органах і тканинах під час розтину трупів тварин.

РН6 - Дотримуватися основних понять з біобезпеки, біоетики, добробуту тварин.

РН7 - Здійснювати пошук та аналіз інформації з різних джерел та володіти комп'ютерними програмами.

РН9 - Брати участь у розробленні карантинних та оздоровчих заходів, застосовувати методи терапії тварин і профілактики хвороб різної етіології.

РН10 - Дотримуватися принципів роботи та правил експлуатації обладнання, приладів, інструментів, що застосовуються у ветеринарній медицині.

РН12 - Проводити дезінфекцію, дезінсекцію, дератизацію та інші заходи з профілактики хвороб заразної етіології.

PH15 -Дотримуватися правил безпеки життєдіяльності й охорони праці за фахової діяльності

PH16 - Планувати професійну діяльність та оформлювати звітну, облікову і довідкову документацію.

Компетентності

Загальні компетентності (з ОПП розділу «Перелік компетентностей випускника» з шифрами):

ЗК1 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4 – Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5 – Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК6 – Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

Фахові компетентності (СК з ОПП розділу «Перелік компетентностей випускника» з шифрами):

СК1 – Здатність встановлювати вид та клас тварин, особливості будови клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних видів.

СК2 - Здатність відбирати, етикетувати і упаковувати матеріал для лабораторних досліджень та оформлювати супровідні документи на нього.

СК3 - Здатність аналізувати дані анамнезу, епізоотичної ситуації, результатів клінічних і лабораторних досліджень з метою своєчасної діагностики хвороб різної етіології.

СК4- Здатність виконувати профілактичні ветеринарно-санітарні заходи, карантинування та своєчасну ізоляцію хворих і підозрілих на захворювання тварин з метою запобігання захворюванню та загибелі тварин.

СК6 - Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики, благополуччя тварин у професійній діяльності.

СК7- Здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці під час фахової діяльності.

СК8 - Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

СК9 -Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

СК10 -Здатність використовувати знання й практичні навички у випадках виникнення та ліквідації заразних хвороб.

СК11 -Здатність контролювати дотримання ветеринарних вимог під час виробництва продукції тваринництва.

СК13 -Здатність поширювати ветеринарні знання серед населення й працівників тваринництва, господарств різних форм власності.

СК14 -Здатність планувати професійну діяльність та оформлювати звітну, облікову і довідкову документацію.

У результаті вивчення ОК Патологічна фізіологія та патологічна анатомія тварин здобувач освіти повинен:

знати:

- вчення про хворобу, етіологію і патогенез;
- загальнопатологічні процеси, патологію органів і систем;
- патоморфологічну характеристику найбільш поширених інфекційних та інвазійних хвороб сільськогосподарських тварин;

уміти:

- проводити патофізіологічний експеримент;
- визначати функціональні і структурні зміни в органах і системах органів сільськогосподарських тварин;
- проводити розтин трупів загиблих тварин;
- відбирати патолого-анатомічний матеріал для лабораторних досліджень;
- оформляти документацію при розтині;
- діагностувати різні хвороби патологічним методом.

3. ОБСЯГ ТА СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Патологічна фізіологія та патологічна анатомія тварин

Форма навчання
Підсумкова форма контролю

денна
екзамен,

№ теми	Назва розділу	Кредити ЄКТС	Кількість годин							
			Разом	Самостійна робота	Навчальні заняття					
					Всього					
						Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Загальна нозологія		18	6	12	8		4		
2	Загально патологічні процеси		54	20	34	22		12		
3	Спеціальна патологія		86	30	56	38		18		
4	Розтин трупів с.-г. тварин		22	14	8	2		6		
Разом з ОК			180	70	110	70		40		

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Рекомендована література
I - семестр			
I ЗАГАЛЬНА ПАТОФІЗІОЛОГІЯ			
I. ЗАГАЛЬНА НОЗОЛОГІЯ			
1.	Вступ. Поняття про здоров'я і хворобу. Зміст і завдання патологічної фізіології і патологічної анатомії, їх методи. Місце і значення патологічної фізіології і патологічної анатомії у ветеринарній освіті. Поняття про патологічну реакцію, процес, стан. Класифікація хвороб. Види і характер їх перебігу. Періоди хвороби. Закінчення хвороби.	2	[1] с. 8-10
2.	Визначення етіології. Сприятливі етіологічні чинники і чинники схильності до хвороб. Роль рецепції у виникненні хвороб	2	[1] с. 17 - 23
с	Поняття про патогенез. Роль причинно-наслідкових зв'язків у патогенезі, основна ланка патогенезу. Шляхи поширення хвороботворних агентів в організмі. Роль нервової і ендокринної систем у патогенезі. Значення виду, породи, статі, віку тварин у патогенезі. Компенсаторні механізми видужання і відновлення порушення функцій.	2	[1] с. 23 -28
4	Реактивність організму. Поняття про реактивність і резистентність організму. Класифікація реактивності. Вплив чинників зовнішнього середовища на реактивність. Залежність реактивності організму від стану нервової і ендокринної системи. Імунітет і його види.	2	[1] с. 54 -57
5	Загальні і місцеві розлади кровообігу, їх взаємозв'язок. Загальні і місцеві розлади кровообігу, їх взаємозв'язок. Артеріальна гіперемія, її причини, види, ознаки, наслідки. Венозна гіперемія, її види, причини, патогенез, ознаки, наслідки. Ішемія, її причини, види, ознаки, наслідки для організму. Тромбоз, його причини, механізм утворення, види тромбів, їх морфологічна характеристика, наслідки. Відмінність тромбів від посмертних згустків крові. Емболія, її види за походженням, морфологічна характеристика, закінчення і значення для організму. Стаз, його причини, види. Інфаркт, його причини, види, морфологічна характеристика, закінчення і значення для організму. Кровотечі і крововиливи, причини, види. Диференціація крововиливів від артеріальної гіперемії дрібних судин і трупних плям.	2	[1] с. 81 - 86

6	Класифікація некрозів. Некробіоз і некроз, етіологія, патогенез. Класифікація некрозів, мікроскопічні і макроскопічні ознаки некрозу. Закінчення і значення некрозу для організму	2	[1] с. 90
7	Види атрофії. Атрофія, відмінність від кахексії і гіпоплазії. Види атрофії за походженням, морфологічна характеристика, закінчення і значення для організму.	2	[1] с. 89 - 90
8	Дистрофія її етіологія, патогенез, класифікація. Білкові дистрофії (диспротеїнози): клітинні, позаклітинні, мішані.	2	[4] с. 65 - 73
9	Мінеральні дистрофії. Камені і конкременти, причини їх утворення. Види каменів у різних порожнистих органах.	2	[4] с. 83 - 90
10	Гіпертрофія і гіперплазія. Причини, класифікація гіпертрофії. Регенерація, її особливості у різних видів тварин. Суть регенерації, її види. Регенерація тканин і органів..	2	[1] с. 90 - 92
11	Поняття про смерть Причини смерті, її види: природна (фізіологічна) і патологічна. Процес смерті (танатогенез): агонія, клінічна і біологічна смерть. Трупні ознаки і посмертні зміни. Відмінність трупних змін від подібних патологічних процесів.	2	[1] с. 28 - 33
12	Запалення. Поняття про запалення, його біологічна суть, етіологія, патогенез. Основні ознаки запалення. Значення запалення для організму	2	[1] с.100-107
13	Класифікація запалення Назва і класифікація запалення. Морфологічна характеристика окремих видів запалення. Альтеративне запалення. Ексудативне запалення. Проліферативне запалення.	2	[1] с. 107-109
14	Розлади терморегуляції. Лихоманка Теплорегуляція в організмі. Розлади терморегуляції. Поняття про лихоманку, її етіологія. Механізм дії пірогенів. Стадії лихоманки. Типи температурних кривих. Відмінність лихоманки від перегрівання. Значення лихоманки для організму.	2	[1] с. 142-144
15	Пухлини, етіологія, патогенез. Атипізм росту пухлин. Вплив нервової і ендокринної регуляції на пухлинний процес. Доброякісні і злоякісні пухлини. Зовнішній вигляд і будова пухлин.	2	[1] с.92-96
16	Патологія серцево-судинної системи і органів кровотворення. Поняття про розлади загального кровообігу, їх причини. Порушення функції автоматизму, збудливості, провідності, скоротливості серця. Ендокардит, його види, закінчення. Вади серця. Міокардит, його види за типом запалення, поширення, перебігу і закінчення. Перикардит, його види. Об'ємні зміни серця (гіпертрофія і розширення серця).	2	[1] с.168-176

17	Патологія системи крові Зміни кількісного і якісного складу еритроцитів. Зміни кількісного і якісного складу лейкоцитів.	2	[1] с.154-158
18	Патологія органів дихання Запальні захворювання легень, їх етіологія, класифікація. Ексудативні пневмонії (серозна, крупозна, геморагічна, гнійна). Некротичні і продуктивні пневмонії. Плеврити, їх причини, класифікація, морфологічні ознаки, закінчення і значення.	2	[1] с.186-190
19	Об'ємні зміни легень. Ателектаз (природжений і набутий, обтураційний і компресійний). Емфізема легень (альвеолярна, інтерстиціальна).	2	[1] с.190-192
20	Патологія органів травлення Порушення апетиту і спраги. Розлад травлення в ротовій порожнині (жування, слиновиділення, ковтання). Стоматит. Порушення функції стравоходу.	2	[1] с.197-200
21	Порушення травлення в шлунку і сичузі. Порушення травлення в передшлунках жуйних тварин. Порушення кишкового травлення (секреторної, моторної функцій).	2	[1] с.200-206
22	Патологія печінки. Гепатози. Токсична дистрофія печінки у свиней. Гепатит (альтеративний і ексудативний). Цироз печінки (атрофічний, гіпертрофічний, біліарний).	2	[1] с.210-213
Разом за I - семестр		44	
II - семестр			
1	Причини порушення сечоутворення і сечовиділення. Порушення клубочкової фільтрації і канальцевої реабсорбції. Кількісні і якісні зміни сечі (поліурія, олігурія, анурія, уремія, протеїнурія, глюкозурія, гемоглобінурія, гематурія). Нефрити, їх етіологія, патогенез, патологоанатомічні зміни.	2	[1] с.220-225
2	Патологічні зміни в статевих органах самців і самок. Мастити, їх класифікація, патолого-анатомічна характеристика.	2	[1] с.228- 235
3	Патологія ендокринної системи. Етіологія і патогенез ендокринних порушень. Порушення функції гіпофіза. Порушення функції щитоподібної залози. Порушення функції прищитоподібних залоз. Порушення функції надниркових залоз	2	[1] с.236-244
4	Патологія нервової системи. Причини порушення нервової діяльності. Невроз і непритомність. Порушення чутливості. Розлад рухової функції нервової системи (парези, паралічі, гіперкінези, атаксія)	2	[1] с.247-257
5	Патологія обміну речовин. Аліментарна дистрофія, аліментарна анемія, остеодистрофія. Міоглобінурія коней. Кетози. Білом'язева хвороба. Ензоотична атаксія. Гіповітамінози.	2	[4] с. 259 - 305

6	Отруєння. Загальна характеристика патолого-анатомічних змін за отруєнь: сполуками Арсену, ртуті, фтору, міді, фосфідом цинку, кухонною сіллю, сечовиною, нітратами і нітритами. Кормові отруєння. Принципи патолого-анатомічного діагностування отруєнь.	2	[1] с.306-310
7	Бактеріальні інфекційні хвороби з гострим перебігом: сепсис, сибірка, емфізематозний карбункул, бешиха свиней, пастерельоз, сальмонельоз, колибактеріоз, набрякова хвороба поросят, диплококова інфекція, лептоспіроз.	2	[4] с. 302 – 311
8	Бактеріальні інфекційні хвороби переважно з хронічним перебігом: туберкульоз, паратуберкульоз, бруцельоз, некробактеріоз, сап.	2	[4] с. 311 - 314
9	Вірусні хвороби: чума свиней, м'ясоїдних тварин, птиці, африканська чума свиней, хвороба Марека, сказ, віспа, хвороба Ауескі, інфекційний ринотрахеїт великої рогатої худоби, ензоотичний енцефаломієліт свиней (хвороба Тешена), Вірусні хвороби: чума м'ясоїдних, свиней, хвороба Марека, Ауескі.	2	[4] с. 314 – 323
10	Патоморфологія мікозів і мікотоксикозів. Патогенез, клініко-анатомічні форми, діагностування актиномікозу, аспергільозу, стахіботріотоксикозу, мукормікозу, фузаріотоксикозу, трихофітії.	2	[4] с. 329 - 332
11	Патоморфологія інвазійних хвороб. Патолого-анатомічні зміни і діагностування піроплазмідозів (піроплазмоз, бабезіоз, тейлеріоз, нуталіоз), еймеріозів ссавців і птиці	2	[4] с.332 - 335
12	Гельмінтози ссавців (фасціольоз, ехінококоз, цистицеркоз, трихінельоз, диктіокаульоз).	2	[4] с.335 - 340
13	Мета розтину трупів тварин. Види розтину: патологоанатомічний і судово-ветеринарний	2	[1] с.312 - 316
Разом за II - семестр		26	
Разом		70	

4.2. Теми практичних (лабораторних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год	Форми та засоби контролю	Рекомендована література
I - семестр				
1.	Вивчення загальної дії високої температури у теплокровних і холонокровних тварин залежно від умов зовнішнього середовища. Вивчення впливу зниженого атмосферного тиску, місцевої дії кислот і лугів на організм тварин.	2		[1] с.35 - 48 с.73 - 74
2.	Вивчення вікової, видової реактивності організму в умовах зниженого атмосферного тиску	2		[1] с.54 – 72 с. 80
3.	Відтворення артеріальної, венозної гіперемії та місцевої анемії на вусі кролика. Вивчення розладів кровообігу і місткості тканинної рідини	2		[1] с.81 – 86

	на трупному матеріалі і макропрепаратах.			с.126-127
4	Вивчення некрозів, атрофій за таблицями, малюнками, макропрепаратами, мультимедійними презентаціями.	2		[1] с.89 – 90
5	Вивчення дистрофій за таблицями, малюнками, макропрепаратами, боєнськими конфіскатами, мультимедійними презентаціями.	2		[4] с.65 - 90
6	Вивчення ознак смерті і посмертних змін під час розтину трупів тварин.	2		[1] с. 28 -33
7	Дослідження судинно-тканинних змін у разі запалення (дослід Конгейма, дослід Данилевського). Вивчення різних видів запалення за таблицями, малюнками, мікропрепаратами, мультимедійними презентаціями. Вивчення запальних процесів в органах і тканинах на трупному матеріалі, боєнських конфіскатах.	2		[1] с. 105-106
8	Вивчення різних видів пухлин за таблицями, муляжами, макропрепаратами, мультимедійними презентаціями.	2		[1] с.92-98
9	Вивчення різних видів захворювань серцево-судинної системи та органів кровотворення за малюнками, макропрепаратами, мультимедійними презентаціями, на трупному матеріалі.	2		[1] с.168-177 с.178-180
10	Вивчення різних видів захворювань органів дихання за малюнками, макропрепаратами, мультимедійними презентаціями, на трупному матеріалі.	2		[1] с.194-196
11	Вивчення різних видів захворювань органів травлення за малюнками, макропрепаратами, мультимедійними презентаціями, на трупному матеріалі.	2		[1] с.215-217
12	Вивчення дії жовчі на кров поза організмом і на організм тварин (центрально нервову систему, тканини та органи). Вивчення захворювань печінки за малюнками, макропрепаратами, мультимедійними презентаціями.	2		[1] с.217-219
Разом за I - семестр		24		
II - семестр				
1	Вивчення захворювань сечостатевої системи за таблицями, малюнками, макропрепаратами, мультимедійними презентаціями.	2		[1] с.220-235 с.227
2	Вивчення різних видів отруєнь за макропрепаратами, мультимедійними презентаціями	2		[1] с.306-310 с.311
3-4	Техніка безпеки, особиста гігієна студентів під час вивчення різних видів інфекційних хвороб тварин.	4		[4] с. 302 - 318
5	Вивчення патолого-анатомічних змін за інвазійних хвороб за таблицями, малюнками,	2		[4] с. 318 - 323

	макропрепаратами, мультимедійними презентаціями, на боєнському, трупному матеріалі.			
6	Ознайомлення з інструментами, приладами та технічними прийомами розтину порожнин, видалення і дослідження органів у різних видів тварин на трупному матеріалі	2		[1] с.312-315
7	Відбір патологічного матеріалу для бактеріологічного, гістологічного і хімічного дослідження, пакування його для пересилання в лабораторію і оформлення супровідної.	2		[1] с.316
8	Розтин трупів тварин і оформлення документації	2		[1] с.315-316
Разом за II - семестр		16		
Разом		40		

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Рекомендована література
I - семестр			
1.	Історія розвитку патанатомії і патофізіології	2	[1] с.10 - 16
2.	Хвороботворна дія чинників зовнішнього середовища Хвороботворні чинники і механізми їх дії на організми тварин. Дія механічних чинників, поняття про травму. Ушкоджувана дія фізичних чинників: високої і низької температури, електричного струму, променевої енергії, атмосферного тиску, іонізуючої радіації. Хвороботворна дія хімічних і біологічних чинників.	2	[1] с.35 - 48
3.	Бар'єрні системи організму. Алергічна реактивність, її види. Значення алергічних реакцій у ветеринарній практиці	2	[1] с.67 - 72
4.	Розлади лімфобігу, причини і морфологічні ознаки.	2	[4] с. 138 -142
5.	Набряки і водянки, причини, види, характеристика трансудату, механізм розвитку. Ознаки, закінчення і значення для організму	2	[1] с. 126 -127
6.	Порушення пігментації: ендогенні пігменти (гемоглобіногенні, ангемоглобіногенні) і екзогенні пігменти (антракоз, силікоз).	2	[4] с. 73 - 79
7.	Жирові дистрофії: загальні (ожиріння, виснаження), ожиріння паренхіматозних органів.	2	[4] с.79 - 82
8.	Справжня і несправжня гіпертрофія, їх	2	[1] с. 90

	морфологічна характеристика, закінчення і значення для організму.		
9.	Значення ознак смерті під час патолого-анатомічного діагностування і в судово-ветеринарній експертизі.	2	[1] с. 33
10.	Вчення І.І. Мечникова про фагоцитоз. Вплив нейроендогенних чинників на запалення.	2	[1] с.105-106
11.	Гіпотермія, гіпертермія, значення для організму	2	[1] с. 140- 141
12.	Морфологія пухлин (епітеліальних, сполучнотканинних, м'язових, нервових). Мішані пухлини (тератоми).	2	[1] с.96-98
13.	Вади розвитку. Виродливості, їх причини. Класифікація (поодинокі, множинні), характеристика окремих видів виродливостей. Позаутробні вади розвитку.	2	[2] с. 235 - 251
14.	Розлади кровообігу в разі порушення функції судин. Артеріосклероз. Атеросклероз. Поняття про гіпертонію, гіпотонію, шок, колапс. Запалення селезінки і лімфатичних вузлів.	2	[1] с.176-177]
15.	Зміни загального об'єму крові. Загальна анемія, її причини, класифікація.	2	[1] с.153-154
16.	Причини порушення функції органів дихання. Порушення функцій верхніх дихальних шляхів. Порушення вентиляції легень. Задишка, її види. Асфіксія. Гіпоксія і її типи, компенсаторні механізми за гіпоксії.	2	[1] с.182-186
17.	Набряк легень, його причини і основні морфологічні ознаки.	2	[1] с.192
18.	Основні причини порушення травлення.	2	[1] с.197
19.	Ентерит, коліт, хімостаз, копростаз, дистопії кишківника. Перитоніт, його причини, види.	2	[1] с.206-209
20.	Методи вивчення функцій печінки. Етіологія порушення функцій печінки. Порушення бар'єрної функції печінки. Порушення обмінної функції печінки. Порушення жовчовидільної функції печінки. Жовтяниця, її види.	2	[1] с.209-210
Разом за II - семестр		40	
1.	Запалення сечового міхура і уретри.	2	[1] с. 225
2.	Порушення основного обміну. Голодування і його види. Порушення білкового, вуглеводного, жирового, мінерального і водного обміну. Порушення кислотно-лужної рівноваги.	2	[1] с.132-136
3.	Поняття про отруєння і отруйні речовини.	2	[1] с. 305-306
4.	Загальна клініко-анатомічна характеристика інфекційних хвороб, місцеві і загальні зміни, їх	2	[4] с.290 - 291

	діагностичне значення.		
5.	Губчаста енцефалопатія великої рогатої худоби, лейкоз великої рогатої худоби, свиней, овець, птиці	2	[1] с.301 с. 260-262
6.	Суть мікозів і мікотоксикозів.	2	[4] с. 304
7.	Поняття про інвазійні хвороби, їх класифікація	2	[4] с.332
8.	Значення посмертної патолого-анатомічного діагностування в боротьбі з хворобами сільськогосподарських тварин.	2	[4] с.341
9.	Організація місць розтину і санітарні вимоги до них.	2	[4] с.342 - 343
10.	Техніка безпеки під час роботи з трупами.	2	[4] с.346 - 347
11.	Висновки (патолого-анатомічний діагноз) за нозологічним або танатологічним принципом	2	[1] с. 315 - 316
12-13.	Методи і техніка розтину. Методи розтину трупів різних видів тварин і їх застосування. Порядок дослідження трупа і послідовність його розтину. .	2	[1] с. 312 - 314
14.	Розтин черевної, грудної, черепної порожнин і їх дослідження.	2	[1] с.313-314
15.	Способи видалення систем органів, техніка їх розтину і методика дослідження у різних видів тварин	2	[1] с. 314 - 315
Разом за II - семестр		30	
Разом		70	

5. ВИДИ ЗАНЯТЬ, МЕТОДИ І ФОРМИ НАВЧАННЯ

Форми організації освітнього процесу: навчальні заняття (лекції, практичні та лабораторні заняття), самостійна робота, практична підготовка, консультації, індивідуальні завдання, дистанційне навчання.

Освітні технології: традиційні, інтерактивні, інформаційно-комунікативні...

6. КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Для визначення рівня засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань та вмінь:

- поточний контроль за темами і змістовими модулями;
- іспит (II, V- семестр)

Поточний контроль проводиться викладачами на аудиторних заняттях усіх видів. Основною метою поточного контролю є перевірка рівня підготовки

здобувачів освіти до виконання конкретних завдань; проміжний контроль має на меті оцінити знання, вміння та практичні навички, набуті унаслідок засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини освітнього компонента (Патологічної фізіології та патологічної анатомії тварин). Основним завданням як поточного, так і проміжного контролю є забезпечення зв'язку між викладачами та здобувачами освіти в процесі навчання, управління навчальною мотивацією.

Поточний контроль може проводитись в усній формі під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Результати поточного контролю (поточна успішність) з освітнього компонента (Патологічна фізіологія та патологічна анатомія тварин) є базовою інформацією під час проведення іспиту.

Об'єктами поточного контролю є:

-активність та результативність роботи здобувача освіти протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;

-виконання завдань на практичних заняттях;

-виконання завдань поточного контролю;

-виконання завдань самостійної роботи здобувачем освіти.

Поточний контроль рівня знань може проводитись як:

1) усне опитування за контрольними запитаннями;

2) виконання практичних вправ і завдань;

3) письмовий контроль (контрольна робота за варіантами або тестування).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному етапі здобуття освітньо-професійного ступеня та/або на завершальних етапах.

Підсумковий контроль може проводитись:

- в письмовій та/або усній формах

- з використанням комп'ютерних технологій.

Формою підсумкового контролю є семестровий контроль рівня знань, умінь, навичок здобувачів освіти. Семестровий контроль проводиться у формах семестрового іспиту з конкретного освітнього компонента щодо обсягу навчального матеріалу, визначеного програмою ОК ((Патологічної фізіології та патологічної анатомії тварин). Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового контролю іспиту з ОК (Патологічної фізіології та патологічної анатомії тварин), якщо він (здобувач) виконав усі види робіт, передбачені програмою

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у системі загальної профільної освіти.

Оцінка за чотирибальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	10	Здобувач освіти має повні, глибокі знання, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки та узагальнення.
	11	Здобувач освіти має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
	12	Здобувач освіти має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації та приймати рішення.
Достатній	7	Здобувач освіти правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії.
	8	Знання здобувача освіти є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати зв'язки між фактами, робити висновки, контролювати власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і має неточності.
	9	Здобувач освіти добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
Середній	4	Здобувач освіти з допомогою викладача відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію.
	5	Здобувач освіти відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило.
	6	Здобувач освіти виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосувати знання при виконанні завдань за зразком.
Початковий	1	Здобувач освіти розрізняє об'єкти вивчення.
	2	Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Здобувач освіти відтворює частину навчального матеріалу з допомогою викладача виконує елементарні завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти

Оцінка зачотирибальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5	Відмінно	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Добре	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень з освітнього компонента, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях - неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Задовільно	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання

		висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.
--	--	--

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мазуркевич А.Й. Патологічна фізіологія і патологічна анатомія тварин. Вінниця: Нова книга, 2008. 343с.
2. Урбанович П.П., Потоцький М.К. Патологічна анатомія тварин. К.: Ветінформ, 2008. 879с.

Додаткова :

1. Мазуркевич А.Й. Патофізіологія тварин: Підручник. Київ: Вища школа., 2000.
2. Мазуркевич А.Й., Данілов В.Б., Куц Н.В. Патофізіологія тварин: Практикум. К.: Мета, 2003. 176 с
3. Мазуркевич А.Й. Патофізіологія тварин Київ.: "Вища школа", 2000
4. Нальотов М.О. Патологічна фізіологія і патологічна анатомія сільськогосподарських тварин. Київ: Вища школа, 1978. 384 с
5. Забелло Е.М. Патологічна анатомія інфекційних хвороб тварин. К.: Аграрна наука, 1997. 246с

Інформаційні ресурси:

- 1) Вікіпедія <http://uk.wikipedia.org>
- 2) Студопедія <http://studopedia.com.ua/>
- 3) Медпортал <http://med-books.info>
- 4) Медичні статті <http://i-medic.com.ua>
- 5) Медична енциклопедія <http://medical-enc.com.ua>
- 6) Microsvit. Життя у мікроскопі <http://microsvit.info>